

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום שמחת תורה, ה'תשל"ז

חלק ב – יוצא לאור לש"פ לך לך, ח' מרחשון, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' רפאל משה הכהן ע"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' יעקב מנחם מענדל הכהן ע"ה

נפטר ליל שבת קודש פרשת לך לך

י"א מרחשון ה'תשנ"ו

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

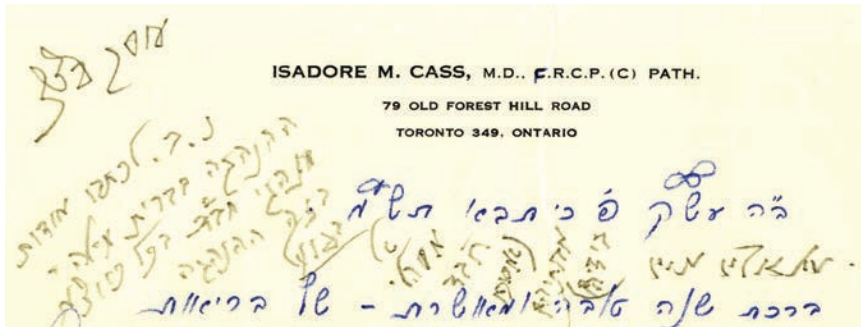
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

שפערלין

ג

[ועש"ק פ' כי תבוא, י"ז אלול, ה'תש"מ]

נ.ב. לכתבו אודות ההנהגה בברית מילה – מנהגי חבי"ד – בכל כיוצא
בזה ההנהגה בפועל של מוהלי חבי"ד (שמסורת אבותיהם בידיהם) היא הקובעת.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ לך לך ח' מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני
מהתוועדות יום שמחת תורה ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל
לשמע"צ ושמח"ת).

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר' מרחשון, ה'תשפ"ה
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2024

Printed in the United States of America

ג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של העוסק בצ"צ מו"ה ד"ר יצחק מרדכי קס (טאָראָנטאָ)
בתאריך זה – בו כותב: "כבר מזמן הי' בדעתי לשאול .. מהו מנהג חבי"ד בנוגע לעטיפה
בטלית – והנחת תפילין – למוהל – בשעה שהוא מל את הילד. הרבה פעמים הייתי
מעוטף בטלית ובתפילין ואני הרגשתי שזה מפריע קצת לפעמים בעבודה. ובכן אני פונה ..
להגיד לי מהו מנהג בית-רבי בענין זה". – וראה (בנוגע לעטיפה בטלית) תו"מ התוועדות
חמ"ד (תשכ"ה ח"ד) ע' 323 ואילך.
(שמסורת אבותיהם בידיהם): ע"פ ביצה ד, סע"ב.

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

ב

[י"ב שבט, ה'תש"ל]

כהוראת רבני א"ש שי שבאה"ק ת"ו.

יד. דובר לעיל (ס"ב) שלאחרי הענין ד"אתה בחרתנו" ו"אהבת אותנו", בא הענין ד"רצית בנו", שהוא כנגד חג הסוכות שבא לאחרי המחילה וסליחה דיוהכ"פ — לא רק בארבעים יום האחרונים (שסיומם ביוהכ"פ), שהיו ברצון ("רצית בנו"), בשמחה ובלב שלם⁸⁰, ועד שלא זו בלבד שמתבטלים הענינים הבלתי-רצויים, אלא אדרבה: "זדונות נעשו לו כזכיות" (לא רק "כשגגות", כפי שנעשה מצד מ' יום האמצעיים), ע"י תשובה מאהבה (כדברי הגמרא במסכת יומא⁸⁰).

אך לכאורה נשאלת השאלה: איך שייך לתקן (ע"י תשובה) מעשה שכבר נעשה בעבר?!

ולכאורה יש להוכיח שאי אפשר לתקן כו' — מזה שתשובה אינה מועילה על ענינים שבין אדם לחבירו, ש"אינו נמחל לו לעולם עד שיתן לחבירו מה שהוא חייב לו וירצהו"⁸¹, כדי להחזיר את המצב כפי שהי' לפני החטא, שאז אתי מעשה ומבטל המעשה הקודם; ועפ"ז יוקשה בנוגע לענין התשובה: כיון שע"י מעשה העבירה פגם למעלה [ולא רק ע"י מעשה, אלא גם ע"י דיבור, ואפילו ע"י מחשבה — הרהורי עבירה, ואין זה פלא כיצד נעשה פגם ע"י דיבור ומחשבה — כיון שכך רצה הקב"ה], איך מתקן מעשה החטא ע"י התשובה, שכן, אף ש"עיקר התשובה בלב"⁸², הרי רצונו של הקב"ה שיתוקן גם מעשה החטא?!

ובפרט ע"פ מ"ש במדרש⁸³ (ומובא בחסידות בכ"מ⁸⁴) "שאלו לחכמה חוטא מה עונשו וכו', שאלו לנבואה וכו', שאלו לתורה וכו'", ורק כש"שאלו להקב"ה . . א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו", שמזה מוכח, שמצד חכמה, נבואה ותורה, אין מקום לענין של תשובה, וא"כ, אינו מובן: כיצד מתקנת התשובה את הפגם שנעשה ע"י החטא?

אך הענין הוא — שאכן ענין התשובה הוא רק מצד "שאלו להקב"ה", שאצלו כל ענין החטא הוא מלכתחילה (לא כדי שישאר כך, אלא) רק כדי שיתקן ע"י התשובה.

טו. ויובן בהקדים דברי המדרש⁸⁵ "בשעה שהי' משה כותב את

ב

מהעתקה. מענה למו"ה יעקב יוסף ראסקין (שו"ב ומוהל — ראשל"צ), על גליון מכתבו בתאריך זה* — בו כותב:

במכתבי לכ"ק מחנוכה שנה זו** , כתבתי שבזמן האחרון ביקרו אותי (עשו בקורת) מאנ"ש שיחיו, ע"ד שהנני נוהג בעת הבריתות-מילה, שהבעל ברית אומר הפסוקים שמע ישראל וגו', ה' מלך וגו' ב"פ, אנא ה' הושיעה נא ב"פ, אנא ה' הצליחה נא ב"פ, שזהו כפי מנהג ירושלים.

אבל בסידור חב"ד שלנו בסדר המילה לא נמצאו הפסוקים הנ"ל, ועל כן הם דורשים ממני לברר אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א איך להתנהג אצל אנ"ש שיחיו בא"י, שאנו נוהגים לפי סידור חב"ד, אם הבעל ברית יגיד הפסוקים הנ"ל בעת הברית מילה או אולי זהו מנהג ספרדים כו'.

כי ברכת שהחיינו למילה כבר הפסקנו להגיד אצל אנ"ש שי' מעת שזכיתי לקבל אגרת הקודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א מיום י"ז מנ"א תשכ"א*** ע"ד ברכת שהחיינו.

אנא אבקש מכ"ק רבינו שליט"א, שיואל נא מטובו לענות לי ע"ז בפרט.

נדפס ב"היכל הבעש"ט" גליון כד (תשרי תשס"ט) ע' פה ואילך.

אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

(* בקשר למכתבו זה והמענה עליו — כותב הנמען: "המכתב הזה שלחתי ע"י ידידי הרה"ח ר' רפאל כהן שי כשנסע לכ"ק אד"ש על יו"ד שבט תש"ל, שישאל אצל כ"ק אד"ש. ולבסוף מטר המכתב לבני הר"ד [=ה"ר דוד] שי', שהוא ימסור ע"י המזכירות. ולבסוף קבלתי המענה ע"י בני הר"ד שי' במכתבו אלי מן י"ב אדר א' תש"ל, והי' כתוב על מכתבי המענה מכ"ק אדמו"ר שליט"א, וזלה"ק: . . ." (כפנינים המענה).

** ראה גם מכתבו לרבינו מ"ב אלול תש"כ — נעתק לעיל אגרת הקודמת.

*** אג"ק ח"כ אגרת ז'תשכז.

(80) פו, א"ב. (83) יל"ש תהלים רמז תשב. וראה

(81) ראה שם פ"ב, (במשנה). רמב"ם הל' ירושלמי מכות פ"ב ה"ו.

תשובה פ"ב ה"ט. (84) ראה אוה"ת ויחי (כרך ז) תתעג, ב

(82) תניא פכ"ט (לו, ב). ואילך. סה"מ תרס"ד ע' קא ואילך. ועוד.

(85) ב"ר פ"ח, ח.

התורה .. כיון שהגיע לפסוק .. ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו⁸⁶, אמר לפניו, רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים .. אמר לו, כתוב, והרוצה לטעות יטעה" — דלכאורה אינו מובן:

כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב⁸⁷ — היתכן שנותן אפשרות לענין של טעות, באמרו למשה רבינו (בשעה שזועק "מה אתה נותן פתחון פה כו'") "כתוב, והרוצה לטעות יטעה" !?

וא' הביאורים בזה — שכל האפשריות לענין של טעות כו', ולא רק אפשריות, אלא גם ענין החטא עצמו, היא, לא בשביל ענין זה עצמו (שישאר כך), או בשביל ענין העונש [והרי העונש הכי גדול הוא החטא עצמו, כיון ש"שכר מצוה מצוה"⁸⁸, ועד"ז בהפכנו], אלא כדי שעי"ז יבוא האדם למעלת בעל תשובה.

— אמנם גם דרגת צדיק גמור היא נעלית ביותר ("א' גוואלדיקער ענין"), אבל דרגת בעל תשובה היא נעלית יותר⁸⁹, בדוגמת מעלת לוחות אחרונות לגבי לוחות ראשונות שדוקא מצדם נעשה הריכוז בתורה באופן ד"כפלים לתושי"⁹⁰, ואילו מצד לוחות ראשונות (לולי ענין החטא) היו רק חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד⁹¹.

ומצד טבע הטוב להיטיב, רצה הקב"ה שתהי' לבנ"י שלימות הטוב — לא רק מעלת צדיקים, אלא גם מעלת בעלי תשובה.

וכיון שבשביל זה יש צורך בענין של חטא (עכ"פ בדקות), לכן אמר למשה רבינו "כתוב והרוצה לטעות יטעה", וביחד עם זה, "חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח"⁹², היינו, שתהי' מציאות של "נדח", ואעפ"כ, "לבלתי ידח ממנו נדח", כך, שגם אם יטעה ויחטא כו', בודאי שסופו לעשות תשובה, שעי"ז יתוקן ענין החטא ככל הפרטים (שהרי אם ישאר פרט אחד שלא תוקן, לא נתקיים בפרט זה הענין ד"לבלתי ידח ממנו נדח"), ולא עוד אלא שעי"ז יתוסף אצלו מעלת התשובה.

ועפ"ז מובן איך יכול להיות תיקון החטא ע"י התשובה — כיון שכל מציאות החטא מלכתחילה היא בשביל התיקון והעילוי ע"י התשובה.

ואילך.

(86 בראשית א, כו.)

(87 ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 (90 איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(91 נדרים כב, ב.

בהערה (ד"ה מספרי הח"ן).

(92 שמואל"ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט.

(88 אבות פ"ד מ"ב.

(89 ראה רמב"ם ה"ל תשובה פ"ז ה"ד ה"ל ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

הוספה

א

בי"ה, ט"ו אלול תשי"ב
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' יעקב יוסף שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיי"ב אלול והקודמו, עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, בו כותב אודות מנהגי אנ"ש בהנוגע לברית מילה, וכיון שלא שמעתי בזה, צריך לברר אצל זקני אנ"ש אשר בודאי זוכרים המנהגים בזה בדור שלפני זה, בתוככי כל אלו שהם בעלי שמועה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה

מ. שניאורסאהן

א

מצילום האגרת. נדפסה ב"היכל הבעש"ט" גליון כג (תמוז תשס"ח) ע' פו; גליון כד (תשרי תשס"ט) ע' עד.

מוה' יעקב יוסף: רסקין, רשל"צ. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"כ אגרת ז'תשכז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת הבאה.

מנהגי אנ"ש בהנוגע לברית מילה: במכתבו (נעתק ב"היכל הבעש"ט" גליון כג ע' פה): "עורר אותי ידידנו הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן שי, בדבר המנהגים בעת המילה בענין הברכות והפסוקים. כי פה יש מנהגי ירושלים שלפני הברית אומרים פסוק שמע ישראל, ב"פ ה' מלך כו' ב"פ אנא ה' הושיעה נא והצליחה נא .. ועיקר השאלה היא, שפה המנהג שאחר ברכת אבי הבן להכניסו בכריתו של אברהם אבינו, אומרים ברכת שהחיינו*. ולא רק בכך הראשון** .. ולפי .. שבסידור שלנו אין ברכת שהחיינו בברי"מ, וגם הפסוקים שאומרים לפני הברית .. דרש ממני על סמך מה אני מסדר לבעל הברית שיאמר כו'".

צריך לברר אצל זקני אנ"ש כו': אודות נסיונות בירוריו בזה אצל זקני אנ"ש, וכן שקו"ט בהנ"ל עם כמה מרבני אהקת"ו — ראה בארוכה "היכל הבעש"ט" שם (גליון כג ע' פו ואילך; גליון כד ע' עו ואילך). — וראה, בהמשך לזה, אגרות אליו: אג"ק שם (בענין "השו"ת ע"ד שהחיינו בברית מילה" מהרח"ז חרל"פ — רב ואב"ד רשל"צ). לקמן אגרת הבאה (בענין אמירת הפסוקים לפני הברית).

(* ראה שו"ע יו"ד סרס"ה ס"ז.

(** ראה רמ"א שם.

ע"י הצענזור — שכל הדברים האלו של ישוע הנוצרי ושל זה הישמעאלי שעמד אחריו אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד וכו", כיון שבשתי הדתות יש ענין טוב — החל מהשקו"ט ופולפול בנוגע לענין האחדות [אע"פ שלשיטת הרמב"ם יש חילוק ביניהם — שדת הישמעאלים אינה ע"ז, להיותה באופן של אחדות¹⁵³, משא"כ נוצרים הם עובדי ע"ז¹⁵⁴], תמורת זה שלפנ"ז ה' אצל גוים ריבוי עניני ע"ז כו'].

ולאח"ז באים לשמיני עצרת שבו מקריבים פר אחד ואיל אחד, כנגד ישראל¹⁵¹, ועל זה נאמר במדרש¹⁵⁵ "משל למלך שעשה סעודה שבעת ימים וזימן כל בני אדם שבמדינה בשבעת ימי המשתה, כיון שעברו שבעת ימי המשתה אמר לאוהבו, כבר יצאנו ידינו מכל בני המדינה, נגלגל אני ואתה במה שתמצא וכו'".

כד. ויה"ר שכל האמור לעיל בדיבור יומשך ויבוא במעשה בפועל, כפי שאומרת התורה ש"המעשה הוא העיקר"⁶⁰,

ובאופן שעוד ברגעי הגלות האחרונים, לפני אתחלתא דגאולה, יעמדו בני"י במעמד ומצב של "אגודה אחת", שאז אי אפשר לשבור אותם כו', וכל הענינים ד"עוצו עצה" — יתבטלו באופן ד"תופר", בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובאופן ד"שמחת עולם על ראשם"⁷⁹, ואור ה' — "נר מצוה תורה אור"¹⁵⁶ — על ראשם.

ובמיעוט זמן בכמות, בשעתא חדא וברגעא חדא — "מיד הן נגאלין"¹⁵⁷, מחושך כפול ומכופל לתכלית העילוי שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז תהי' גם ההפלאה של חג הסוכות שבדברי הגמרא בע"ז הנ"ל, וכמבואר גם בהפטרות יום ראשון של חג הסוכות מנבואת זכרי¹⁵⁸, ובקרוב ממש.

* * *

(153) ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ט ה"ד. פיה"מ (הוצאת קאפאח) לע"ז פ"א מ"ג.
(154) ראה רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"א ה"ז. פ"ג הי"א. תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"כ) סתמ"ח. וראה שו"ע אדה"ז
או"ח סקכ"ח סנ"א. שש"ל ס"ב.
(155) במדב"ר פכ"א, כד. וראה סוכה שם.
(156) משלי ו, כג.
(157) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(158) יד, טז ואילך.

טז. ויש להביא דוגמא לדבר שכל ענין החטא הוא רק בשביל התיקון ע"י התשובה — בנגלה דתורה (כמדובר כמ"פ⁹³ שכל ענין בתורה יש מציאות דוגמתו בהלכה):

בנוגע לנדרים — הסדר הוא שלאחרי שישנו נדר, יש אפשרות להתירו ע"י החכם או להפירו ע"י הבעל. אבל מצינו (לדעה אחת) שיש נדר שחלותו היא רק כדי שיהי' מופר⁹⁴, והיינו, שמציאות הנדר היא מלכתחילה באופן שמיד כשיחול הרי הוא מופר, ועד להפרה שעוקרת את הנדר מעיקרו.

כלומר: לכאורה אפשר לומר שמלכתחילה לא חל הנדר. אבל האמת היא, שיש בכחו של אדם לפעול שהנדר יחול, ותיכף ומיד יופר. וההסברה בזה — לפי שכל חלות הנדר מלכתחילה היא באופן שמיד יופר.

ודוגמתו בענין התשובה — שכל מציאות החטא היא כדי שיתוקן ע"י ענין התשובה.

יז. וענין זה נרמז במ"ש⁹⁵ "עוצו עצה ותופר גו' כי עמנו א-ל": האפשרות לענין של טעות וחטא כדי לתקנו כו', הו"ע של "עצה" שקבע הקב"ה בחכמה נפלאה, שלכן אמר למשה רבינו, שענינו חכמה⁹⁶, לכתוב בתורה — ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"⁹⁷, וביחד עם זה היא גם חכמתו של הקב"ה — "נעשה" לשון רבים [ורק כשכתוב "נעשה" לשון רבים אזי הס"ת כשרה], באופן ש"הרוצה לטעות יטעה"; אבל המכוון בזה הוא — "ותופר", לבטלו ולתקנו כו'. והאפשרות לכך ש"תופר" היא — "כי עמנו א-ל".

אבל עפ"ז נשאלת השאלה מהו הצורך בענין ה"עצה", הרי הקב"ה (שעליו נאמר "כי עמנו א-ל") ה' יכול לעשות שמלכתחילה לא תהי' ה"עצה"? אך הענין הוא — שדוקא ע"ז שישנה ה"עצה", ואח"כ "תופר", אזי באים לעילוי גדול יותר.

יח. וכן הוא גם בשרש הענינים:

ידוע שהסיבה לחטא עה"ד (השורש לכל החטאים) היא מיעוט

(93) ראה גם תו"מ פ"א ע' 66. ע' 89. וש"נ.
(94) ראה נדרים עה, סע"א ואילך. וראה גם תו"מ חע"ז ריש ע' 149. וש"נ.
(95) ישע"י ח, יר"ד.
(96) ראה לקו"ת מסעי פט, ד. צב, רע"א. אוה"ת וארא ע' קלג. ועוד (וראה גם בארוכה קונטרס בענין בחי' משה רבינו ע"ה (נדפס גם בלקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך). וש"נ).
(97) ואתחנן ד, ו.

הירח, והסיבה למיעוט הירח היא שבירת הכלים דעולם התהו (כמבואר בדרושי הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר⁹⁸).

והרי עולם התהו הוא בנין נפלא ("א געוואלדיקער בנין") עם חכמה עצומה ("עצה") — שהרי על זה נאמר שהי' הקב"ה בונה עולמות ומחריבן⁹⁹, והיינו, שזהו"ע של בנין שצריך בנאי וכו', ובפרט שבכמה ענינים גדלה מעלת עולם התהו על עולם התיקון, וא"כ, אם בנוגע לעולם התיקון רואים את הענין ד"מה רבו מעשיך"¹⁰⁰ ו"מה גדלו מעשיך"¹⁰¹, הרי עאכו"כ שכן הוא בנוגע לעולם התהו, שיש בו אורות מרובים וכלים מועטים¹⁰², שבזה נראה יותר כח הבונה.

אך עז"נ "עוצו עצה ותופר", שהכוונה בעצה זו היא — "ותופר", כאמור, שבנין עולם התהו הוא על מנת לסתור, וסותר על מנת לבנות¹⁰³ — בנין עולם התיקון, שבשרשו הוא נעלה יותר מעולם התהו וקדם לו, כהמשל שהובא בפירוש רש"י¹⁰⁴ בנוגע ליעקב ועשו מ"שפופרת שפי' קצרה, תן בה שתי אבנים זו תחת זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה וכו'". ועד"ז בנוגע לכללות ענין הגלות שנעשה ע"י החטאים כו' — שהכוונה בזה היא שעי"ז יתוסף העילוי של גאולה, שאז יהי' הענין ד"נקבה תסובב גבר"¹⁰⁵ (מעלת המקבל), היפך הענין דמיעוט הירח שהוא סיבת החטא שהיא סיבת הגלות.

וזהו ג"כ המבואר בלקו"ת¹⁰⁶ בנוגע לבצלאל, שנאמר עליו¹⁰⁷ "בצל א-ל היית", ומבואר שם שזוהי דרגת "א-ל עליון" (ומציין לכ"מ בזהר ששם נתבארה דרגא זו), שהוא "אור מקיף של בחי' החדסד", ולכן אמר "שצריך להקדים תחלה את המשכן שהוא בחי' המקיף, ואח"כ הכלים שהם בחי' אור פנימי" — דלכאורה משמע מזה שבצלאל הוא למעלה במדרגה ממשה רבינו, שאמר לעשות כלים ואח"כ בית.

והביאור בזה — שמצד בחי' הגילוי דמשה רבינו באמת צ"ל תחלה כלים (פנימיים) ואח"כ בית (מקיפים); ודוקא בצלאל, מצד היותו קשור עם בחי' צל והעלם — נרגש בו מעלת המקיפים, והוא גילה מעלה

98) סה"מ תרצ"א ע' שיש ואילך.
 99) ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. וראה סה"מ ואילך.
 100) תהלים קד, כד.
 101) שם צב, ו.
 102) ראה ע"ח ש"י פ"ה. ש"א פ"א-ב.
 103) ראה סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשכח. ר"פ פקודי.
 104) תולדות כה, כו.
 105) ירמ' לא, כא.
 106) האזינו עו, ג.
 107) ברכות נה, א. הובא בפרש"י עה"ת ר"פ פקודי.

כג. וענין זה מודגש יותר בכואנו מחג הסוכות:

בחג הסוכות מודגשת אחדותם של ישראל — עי"ז שנוטלים את כל ד' המינים, אתרוג לולב הדס וערבה, שרומזים על ד' הסוגים שבבנ"י¹⁴⁴, באופן שנעשים "אגודה אחת", ועי"ז יודעים ש"ישראל אינון נצוחי"א"¹⁴⁵.

וכאשר בנ"י הם באגודה אחת, הנה על זה נאמר במדרש¹⁴⁶ המשל "אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת", — ולהעיר שהמשל הוא מ"אגודה של קנים" דוקא, שקנים גדלים על המים, בדוגמת ערבי נחל, והרי ערבות אין בהם טעם ואין בהם ריח¹⁴⁴, אבל הם גדלים באחוונא¹⁴⁷ —

ואז נאמר עליהם "אתם נצבים היום", "מה היום מאיר .. אף אתם .. עתיד להאיר לכם אור עולם .. אימתי בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת"¹⁴⁶.

וכאשר גוים רואים שבנ"י נמצאים במעמד ומצב כזה — אזי "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים", וטעם הדבר, "כי גבר עלינו חסדו"¹⁴⁸, וזה פועל עליהם להיות במעמד ומצב ש"מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך", כאמור לעיל (סי"ט) שזוהי השלימות שלהם.

ועוד ענין בנוגע לחג הסוכות — כפי שמצינו במסכת ע"ז¹⁴⁹ [ויש להעיר, על יסוד מארז"ל¹⁵⁰ "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", שהא גופא שיש בתושבע"פ מסכת שנקראת בשם ע"ז, הרי זה א' מאופני הביטול של ע"ז], שלעתיד לבוא ינסה הקב"ה את אומות העולם בכך שיאמר להם "מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו'".

ועוד זאת, שבחג הסוכות היו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם¹⁵¹ באופן שמיום ליום מספרם הולך ופוחת¹⁵² — שזהו בנוגע לגוי'שקייט שבהם, ועי"ז מתקרבים לזמן שבו יקויים היעוד¹⁵² "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

[ויש להעיר על דבר פלא ברמב"ם סוף הל' מלכים — שהושמט

144) ויק"ר פ"ל, יב.
 145) שם, ב.
 146) תנחומא ר"פ נצבים.
 147) ראה שבת כ, סע"א. סה"מ תקס"ח.
 148) תהלים קיז, א-ב.
 149) ג, א.
 150) ראה תענית ט, א ובפרש"י. תוס' ישנים יומא לח, ב. זח"ג רכא, א. זח"ח קה, א.
 151) סוכה נה, ב. ועוד.
 152) צפנ"י ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

שאצל גוים לא יכולה להיות מציאות של התאחדות ע"פ הלכה, כידוע מ"ש הרגצ'ובי¹³⁰ שכל ענין הציבור אינו שייך אצל גוים, אלא רק אצל בני".

וענין זה מובן ע"פ המבואר בתניא פל"ב בנוגע לקיום מצות "ואהבת לרעך כמוך"¹³¹ — דלכאורה: בשלמא בנוגע למאמר הלל "דעלך שני לחברך לא תעביד"¹³², אפשר לדרוש זאת מכל אחד מישראל; אבל כיצד אפשר לדרוש מכל אחד מישראל "ואהבת לרעך כמוך" — כמבואר בחסידות¹³³ (וכן הוא ברמב"ם ושאר פוסקים¹³⁴) שצ"ל "כמוך" כפשוטו ממש — בה בשעה שזהו היפך טבע האדם (כפי שמצינו שאלה זו בראשונים וכו'¹³⁵), והרי כל המחברים עד הט"ז וש"ך (ועד"ז נתפרש בנוגע למהרש"א¹³⁶) עשו חיבוריהם ברוח הקודש, כמבואר בכתבי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע¹³⁷?

אך הביאור בזה — כמדובר כמ"פ (וגם נדפס¹³⁸) מ"ש בירושלמי¹³⁹ המשל למי שהי' חותך בשר וירד הסכין לתוך ידו, שבודאי לא יעלה על דעתו לנקום מידו ולחתוך ידו השני' על שחתכה הראשונה, וכך גם כל ישראל הם גוף אחד, ובלשון הצ"צ¹⁴⁰: "עצמו ובשרו הוא".

ולכן, דוקא אצל בני שייך לומר שלמרות שיש ביניהם חילוקי דרגות, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "שואב מימין", מ"מ, "נצבים היום כולכם"¹⁴¹, ובלשון רבינו הזקן¹⁴²: "לאחדים כאחד".

משא"כ אצל גוים — גם אם הם חושבים שהם מציאות של ציבור, הרי זה שקר! — "נצח ישראל לא ישקר"¹⁴³, אבל אצל גוים ישנו ענין של שקר. ולכן אין להתפעל מזה ש"רגשו גוים ולאומים יהגו", כיון שאין אצלם מציאות של אסיפה אמיתית כו', ואדרבה: אסיפתם היא בכדי שיראו את גודל הפירוד שביניהם.

130 ראה מפענ"צ פ"א סי"א. סי"ג. וראה גם תר"מ ח"ב ע' 318. וש"נ.
131 קדושים יט, יח.
132 שבת לא, א.
133 ראה ספר הערכים חב"ד (כרך א) ערך אהבת ישראל בתחלתו (ע' תרטז). וש"נ.
134 ראה אנציק' תלמודית (כרך א) ערך אהבת ישראל בתחלתו (ע' ריא ואילך). וש"נ.
135 ראה הנסמן בלקו"ש ח"ז ע' 217.
136 ראה לקו"ש חכ"ג ע' 40 הערה 76. וש"נ.
137 ראה מפענ"צ פ"א סי"א. סי"ג. וראה גם תר"מ ח"ב ע' 318. וש"נ.
138 קדושים יט, יח.
139 רשימת היומן ע' שחד.
140 בקונטרס אהבת ישראל (קה"ת, ט"ו אלול תשל"ו) ע' 27.
141 נדרים פ"ט ה"ד ובקה"ע שם.
142 בסהמ"צ שלו מצות אהבת ישראל ספ"א (דרמ"צ כח, סע"ב).
143 ר"פ נצבים.
144 לקו"ת ר"פ נצבים.
145 שמואל"א טו, כט.

זו גם אצל משה רבינו (ע"ד הנ"ל בענין העילוי שנעשה דוקא ע"י הגלות ומיעוט הירח כו'), ולאח"ז גם המשך מעלה זו בהסברה שכלית — "מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים .. כלים שאני עושה להיכן אכניסם"¹⁰⁷ — המובנת גם לילד "בן חמש למקרא".

יט. ומזה מובן גם בנוגע לענינים ש"נשתלשלו מהן"¹⁰⁸:

ידוע שמלכי אומות העולם — שיש להם תוקף של מלך ע"פ תורה, כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע חלק ששי¹⁰⁹ ש"מלך אפילו נכרי שכבש איזו מדינה במלחמה, קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה .. לפי שזהו ממשפטי וחוק המלכות .. (ש) הם דין גמור כדין של תורה", ועד"ז בנוגע לכל הענינים ד"דינא דמלכותא דינא"¹¹⁰ (כשאין בזה סתירה לעניני תומ"צ) — שרשם מז' המלכים דתהו שלפני עולם התיקון, כידוע בענין "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל"¹¹¹.

ולכאורה אינו מובן: כיון שאצל המלכים דתהו הי' הענין ד"וימלוך גו' וימת"¹¹² — איך יכולה להיות אח"כ מציאותם של מלכי אומות העולם?

אך הענין הוא — שהתורה כללות ופרטות נאמרה (כלשון הידוע¹¹³), כך, שהענינים הכלליים חוזרים ונשנים בפרטיות, וכמו שבכל שבוע חוזרים ונשנים הענינים שהיו בששת ימי בראשית וביום השבת שלאחריהם, ועד"ז ישנם בכל יום ענינים ששייכים לעולם התהו, שבהם נעשה ענין של שבירה, ואח"כ נעשה התיקון ע"י איש ישראל, ובאופן שדוקא עי"ז "יחי האדם"¹¹⁴, ועד לדרגא ד"מחתי חיים"¹¹⁵, שהיא למעלה מתהו ותיקון, ושם אין שאלה מי קדם למי, כי שם ישנו רק ענין התיקון¹¹⁶.

ובכן: השלימות והתיקון של מלכים אלו — לא בשעה שהם בתוקף המלוכה בכל הפרטים וכו', אלא דוקא בשעה ש"מלכים אומניך" ועד"ז "שרותיהם מניקותיך"⁵¹.

108 ראה תניא רפ"ג.
109 חו"מ דיני הפקר והשגת גבול ס"ג.
110 גיטין יו"ד, ב. וש"נ. וראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך ז ע' רצה ואילך). וש"נ.
111 וישלח לו, לא.
112 שם לב, ואילך.
113 ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ. וראה גם תר"מ חפ"א ע' 300. וש"נ.
114 עקב ח, ג.
115 יומא עא, א.
116 ראה גם תר"מ חס"ז ע' 207.

כ. וגם ענין זה קשור עם המדובר לעיל בחול המועד¹¹⁷ באופן המובן לילדים:

אומרים לילד, שהקב"ה בחר לא במלאכים או עמים אחרים אלא דוקא בו, להיותו בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולא, ולכן אומרים לו לומר "אתה בחרתנו" מתוך ניגון של שמחה.

ומוסיפים לומר לו שהקב"ה הוא בדוגמת האב שמשפיל את עצמו בעניני קטנות של הבן כדי לשמחו כו' (כנ"ל ס"ו), שלכן, הענינים שמצוה הקב"ה לעשות הם באופן שכאשר יתבוננו בהם, אזי יבואו לידי שמחה.

וכאשר הילד פוגש ענינים שהם בבחי' "עוצו עצה", עצה הפכית, שרואה שיש בעולם ענינים בלתי רצויים, וגם בנוגע לעצמו רואה שיש לו "געשמאָק" רק בענינים גשמיים, כמו אכילה ושתי', מנעלים וממון וכו' (ככל פרטי הענינים שמונה הרמב"ם⁶⁵), ואילו בעניני קדושה אין לו "געשמאָק", ושואל אצל המלמד: למה עשה ה' ככה, הרי הקב"ה הי' יכול לברוא אותו באופן שכשם שיש לו געשמאָק בענינים גשמיים, יבין וירגיש גם את היוקר של טוב וקדושה — הנה על זה אומרים לו: "עוצו עצה ותופר", שהמכוון בעצה ההפכית הנ"ל היא כדי להפר אותה.

וכאשר שואל איך יוכל להפר זאת, בה בשעה שעדיין לא מונח בשכלו והבנתו שצריך ללמוד תורה ולקיים מצוות לשמה, באמרו את האמת שהוא אוחז עדיין בדרגא דשלא לשמה — הנה על זה אומרים לו: "כי עמנו אל", ולכן, אע"פ שלעת עתה לא מונח הדבר בשכלו, ואין פלא בכך, במכ"ש וק"ו מזה שלא יכול לתפוס בשכלו את השכל של המלמד שנקרא אב¹¹⁸, או שכלו של האב כפשוטו, ועאכו"כ שאינו יכול לתפוס את שכלו של אבינו שבשמים — הרי הוא יודע שכן הוא האמת, כיון שכך אומר לו אביו, וכשיגדל אזי יבין זאת.

כא. הענין האמור ד"עוצו עצה", והמעלה ד"ותופר" — ישנו בעבודתו של כאו"א מישראל בעבודתו בתור יחיד נע"ד המבואר לעיל (ס"ח) בענין "אתה בחרתנו", ועד"ז כללות ענין התומ"צ, שהוא הן בנוגע לכללות ישראל והן בנוגע לכל יחיד בפ"ע, ובכל המדרגות, עד לשלימות עבודת האדם — עבודת בעלי תשובה:

אף שעבודת התשובה צריכה להיות תמיד, שהרי נאמר "וחטאתי

(117) שיחה שבהערה 1 בסופה (לעיל ע' 118) ספרי ופרשי' ואתחנן ו, ז. (...)

נגדי תמיד¹¹⁹ — אין זה מבלבל לענין "ושמחת בחגך", כמבואר באגה"ת¹²⁰ שהתשובה עצמה צריכה להיות "בשמחה רבה", וביחד עם זה צ"ל "וחטאתי נגדי תמיד".

וכששואל: למה עשה ה' ככה, שיהי' גם הענין ד"חטאתי"? — הרי המענה ע"ז הוא אותו המענה דלעיל: הענין ד"עוצו עצה", שהר"ע החטא (כנ"ל בארוכה) — הוא כדי שיהי' "ותופר", העילוי שבענין התשובה, שדוקא על-ידה ממשיכים ממדרגת "אל עליון" (כמבואר בלקו"ת שם¹⁰⁶).

כב. וכמו"כ ישנו הענין ד"עוצו עצה ותופר וגו' כי עמנו אל" — כפי שהוא בנוגע לכללות בני":

כתיב¹²¹ "למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק וגו'", שזהו המעמד ומצב שבו נמצאים עתה, בעקבתא דמשיחא, שהחושך הוא כפול ומכופל, כמשל הידוע¹²² שלפני עלות השחר מתגבר ביותר חושך הלילה, וכפי שמתבטא בפשטות שמתאספים גוים ולאומים ש"רגשו" ו"יהגו" — "עוצו עצה".

אך עז"נ "עוצו עצה ותופר", כך, שכל מה ש"רגשו" ו"יהגו" — הרי זה "ריק", וטעם הדבר, כיון שזה "על ה' ועל משיחו"¹²³, והרי "משיחו" קאי גם על כללות ישראל, כדאיתא בירושלמי¹²⁴ על הפסוק¹²⁵ "דרך כוכב מיעקב" שבפשטות קאי על משיח¹²⁶ — שקאי על כל אחד מישראל¹²⁷, ולכן, כשנוגעים בבנ"י, "משיחו", הרי זה "נוגע בבבת עינו"¹²⁸, וכאמור, "כי עמנו אל".

ואמיתית הענין בזה — שלפני הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, מוציאים מהם את הניצוצות כו', וכמובא בחסידות¹²⁹ המשל מנר שלפני שנכבה הרי הוא קופץ בתוקף גדול.

ובפרטיות יותר:

אע"פ ש"רגשו גוים" ומתאספים ביחד וכו' — הרי האמת היא

(119) תהלים נא, ה. וראה תניא פכ"ט. (120) פי"א. (121) תהלים ב, א. (122) ראה סה"ש תרצ"ב ע' 35. וש"נ. (123) שם, ב. (124) מע"ש ספ"ד. וראה ברכות נו, ב. (125) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן עה"פ. (126) ראה גם מאור עינים ס"פ פינחס. (127) זכרי' ב, יב. וראה גיטין נו, רע"א. (128) ראה גם שיחת ש"פ ויק"פ תש"מ. (129) מענה ט"ו בשבט תשמ"א. (125) בלק כד, יז.